

цьому, слідчий суддя самостійно визначає експерта, якого необхідно залучити, або експертну установу, якій необхідно доручити проведення експертизи. Більш того, проведення експертиз можливе лише у державних експертних установах. клопотання про призначення експертизи розглядається слідчим суддею місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого, здійснюється досудове розслідування, не пізніше п'яти днів із дня надходження до суду. Законом не передбачено винятків з цього положення, у тому числі щодо проведення експертиз для встановлення причин смерті, визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень тощо, що з огляду на черги для проведення експертиз, може викликати певні ускладнення для населення, передусім родичам загиблих (померлих).

Отже, питання щодо процесуальної самостійності слідчого потребує удосконалення, оскільки на сьогодні вона стала мінімально можливою. Обмеження самостійності слідчого сприяє зменшенню ефективності та швидкості проведення досудового розслідування і, як наслідок, унеможливує своєчасне виконання завдань кримінального провадження.

Одержано 17.04.2018

УДК 343.137.9

Олена Юрїївна ЦЕБИНОГА,
курсант групи Ф1-302 ХНУВС

*Науковий керівник: старший викладач кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства факультету № 1 ХНУВС
кандидат юридичних наук Романюк В. В.*

ПРАВОВА ОСНОВА ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ МЕДІАЦІЇ В НАЦІОНАЛЬНІЙ СИСТЕМІ ПРАВА

Процес запровадження інституту медіації в національній системі праву відбувається уже декілька років, однак на сьогодні існує ряд питань організаційного та процесуального характеру, які необхідно врегулювати. Насамперед пов'язані з уточненням деяких правових норм законодавчих актів, законодавчому рівні.

Першим нормативно правовим актом, який дав початок запровадження даного інституту є законопроект № 3665 від 17.12.2015 «Про медіацію». Проаналізувавши положення даного законопроекту автором було зроблено наступні висновки: в нормах даного законопроекту чітко не визначені повноваження медіатора, правові засади функціонування медіації, що унеможливує якісне надання послуг медіації на професійних засадах.

Також, згідно стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки, затвердженій Указом Президента від 20.05.2015 № 276/2015, одним з заходів, спрямованим на підвищення ефективності судової системи є «розширення альтернативного (позасудового) врегулювання спорів, зокрема, шляхом практичного впровадження інституту медіації і посередництва, розширення переліку категорій справ, які можуть вирішуватися третейськими суддями або розглядатися судами у спрощеному провадженні; запровадження ефективних процесуальних механізмів для попередження розгляду справ за відсутності спору між сторонами; вивчення доцільності введення мирових суддів». Аналіз норм даного нормативно-правового акту, вказує на відсутність правового закріплення тих галузей права, де планується врегулювати спори за допомогою інституту медіації та не визначено суб'єктів, уповноважених на здійснення такої діяльності.

Аналіз міжгалузевих нормативно-правових актів, що регламентують порядок примирення, а саме: Закону України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» від 07.11.2012 № 137/98-вр та наказу Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги посередництва (медіації)» від 12.09.2016 № 1243/29373, вказує на недосконалість положень, що регламентують порядок укладання угод про примирення, та наявність внутрішніх суперечностей, що унеможливають належне врегулювання організаційних засад функціонування інституту медіації.

Аналіз вищезазначених нормативно-правових актів, дає змогу зробити наступний висновок. Дані нормативно-правові акти містять багато необґрунтованих та не точних положень та прогалин, що унеможливають належне врегулювання функціонування інституту медіації. Тому, необхідно доопрацювання актів, а саме: чітко визначити сферу застосування медіації, привести засади функціонування медіації відповідно до вимог чинного законодавства України та міжнародних-правових актів та визначити коло спорів, які можливо врегулювати за допомогою інституту медіації.

Одержано 17.04.2018

УДК 161.34(477)

Олена Юрїївна ЗАДНІПРОВСЬКА,
курсант групи Ф1-302 ХНУВС

*Науковий керівник: старший викладач кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства факультету № 1 ХНУВС
кандидат юридичних наук Романюк В. В.*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ ВИХОВНОГО ХАРАКТЕРУ

За шість років дії чинного Кримінального процесуального закону України до нього було внесено багато змін щодо порядку здійснення досудового розслідування та судового розгляду з метою найкращого забезпечення реалізації прав їх учасників, зокрема, ці новели не оминули і порядок досудового розслідування та судового розгляду за участю неповнолітніх.

Відповідно до ст. 2 КПК України, одним із основних завдань кримінального провадження є притягнення винної особи до кримінальної відповідальності в міру своєї вини, чим, насправді, підкреслюється каральна, а не виховна функція кримінальної відповідальності.

В науці кримінального процесу існує правова позиція щодо відокремлення такого особливого виду юридичної відповідальності як ювенальна відповідальність, до якої, у разі вчинення суспільно небезпечного діяння, притягувались би неповнолітні особи, які не є суб'єктами кримінальної відповідальності, а також застосовувались би відповідні виховні заходи.

Чинне законодавство не містить сформульованого поняття суб'єкта, щодо якого можуть бути застосовані примусові заходи виховного характеру, зокрема, у кримінальному провадженні його прийнято наділяти статусом неповнолітнього свідка. Також відсутня окрема стаття, яка б роз'яснювала права та обов'язки такого учасника. Через таку невизначеність виникає плутанина на досудовому розслідуванні та судовому розгляді між свідками та особами, які вчинили суспільно небезпечне діяння.

Права особи, до якої можуть бути застосовані примусові заходи виховного характеру, обмежуються не тільки через те, що в чинному КПК України відсутня стаття з роз'ясненням процесуальних прав, а також через відсутність будь-якої норми, яка б забезпечувала їх. У зв'язку з цим неможливо відстежити чи виконує неповнолітній покладені на нього обов'язки при застосуванні заходів виховного характеру.

Отже, аналізуючи вищевикладене можна зробити такі висновки: необхідно сформулювати загальне поняття суб'єкта, до якого можуть бути застосовані примусові заходи виховного характеру, а саме надати процесуальний статус «малолітнього (неповнолітнього) правопорушника»; доповнити КПК України статтею, яка б роз'яснювала права та обов'язки осіб, до яких можуть бути застосовані примусові заходи виховного характеру, а також необхідність вручення відповідної пам'ятки. Провадження щодо застосування примусових заходів виховного характеру до неповнолітніх, які вчинили суспільно небезпечні діяння до досягнення відповідного віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність, має всі ознаки особливого провадження, тому в КПК України необхідно закріпити відповідну главу, яка б регулювала провадження щодо застосування примусових заходів виховного характеру до даної категорії осіб.

Одержано 17.04.2018

УДК 343.983(477)

Ольга Олександрівна МАГДА,

курсант групи Ф1-302 ХНУВС

Науковий керівник: старший викладач кафедри кримінального процесу

та організації досудового слідства факультету № 1 ХНУВС

кандидат юридичних наук Романюк В. В.

ВІЗУАЛЬНЕ СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ОСОБОЮ, РІЧЧЮ АБО МІСЦЕМ

Відповідно до ст. 2 Закону України «Про Національну поліцію», головним завданням цього органу є протидія злочинності, яка негативно впливає на діяльність державних органів, економіку, суспільство та розвиток держави взагалі. З цієї метою органи досудового розслідування проводять негласні слідчі (розшукові) дії, найбільш ефективною з яких протягом тривалого періоду залишається візуальне спостереження за особою, річчю або місцем.

Візуальне спостереження за особою, річчю або місцем передбачає втручання в особисте життя людини, право на яке закріплене у ст. 32 Конституції України. Сутність такої дії полягає у планомірному й цілеспрямованому сприйнятті об'єкта працівниками Національної поліції, уміння активно виділяти необхідне, зрозуміле, істотне, враховувати все, що має значення для досягнення мети завдяки гостроті органів почуттів.

Шляхом візуального спостереження за особою, річчю або місцем відбувається збирання доказів про злочини та осіб, що їх вчинили, що фактично є вирішенням тих інформаційних задач, які стоять перед правоохоронними органами, адже інформація, отримана оперативним шляхом, дає можливість не просто проникнути в плани злочинців, а й активно їм протидіяти, а також попереджувати та розкривати злочини, що вчиняються в умовах неочевидності.

Одним з недоліків законодавчого регулювання даної НСРД є відсутність законодавчого визначення понять спостереження та контролю, які за своєю суттю передбачають майже один і той же спосіб проведення дій. Проте, якщо спостереження є однією зі складових частин контролю і передбачає збір даних, то контроль окрім цього передбачає ще й нагляд за кимось або чимось з метою подальшої перевірки. Наступним недоліком є відсутність в нормативно-правових актах чіткого визначення поняття «публічне доступне місце», як таке, де буде проводитися спостереження за особою, місцем або річчю. Як альтернативу, у ч. 2, 3 ст. 267 КПК України законодавець надає дефініцію та перелік публічно недоступних місць, від якого він і пропонує відштовхуватися. Тому у КПК України доцільно ввести конкретне визначення публічно доступного місця, як «місця, де спостереження за особою, річчю або місцем, проводиться без отримання згоди власника, користувача або уповноважених осіб».

Окрім цього, при проведенні візуального спостереження за особою, місцем або річчю використовують встановлені в різних закладах відеосистеми, які фіксують у зоні контролю появу різних об'єктів, предметів спостереження. Встановлюючи їх в публічно доступних місцях, варто пам'ятати, що в зоні відеоспостереження можуть опинитися випадкові люди, тоді як ця НСРД може проводитися лише щодо тієї речі або місця, які зазначені в постанові слідчого, прокурора або ухвалі слідчого судді. Не зважаючи на це, в КПК України відсутнє посилання на можливість випадкового потрапляння сторонніх осіб чи предметів в зону відеоспостереження та не визначений порядок використання відзнятого відеоматеріалу.

Спираючись на вищесказане, робимо висновок, що чинний КПК України значно розширив повноваження осіб, які проводять досудове розслідування, що спрощує та прискорює процедуру розслідування злочинів та забезпечує належне збирання доказової бази. За умови доопрацювання окремих недоліків стосовно законодавчого регулювання візуального